

ביצד צולין פרק שביעי פסחים

פד.

עין משפט גד מצוה

פ א מיי פ"י מהל' ק"פ
הלכה ט'
פ ב מיי פ"ט הל' י'
פ ג מיי פ"ט הלכה א'
פ ד מיי פ"ט הלכה א':

לעני רש"י

טיביר"ס (גיטרינר"מ).
חסוים.
אשפרילין (אישפולדוין).
עצם השכס.

מוסף תוספות

א. בעי' ר' יוחנן תרתי ד...
מוס' שלקן. ב. דאי לאו
הכי אכתי תיקשי ליה
ברייחא. ג. ויש להם
יותר טעם. ד. משמע
לפי הירושלמי דבכל
מקום אולי בחר השתא בר
מגבי פסח דכתיב קרא.
ה. מולין עו. ד"ס אל.
ו. ולפי הירושלמי אית לן
לפרש דהא דקאמר בחר
בסוף אולין לא מסברא
אלא מקרא. מוס' שלקן.

רבינו חננאל

אכל נפש שאני' פ שהיא
באזרחת שמחה ואינה
מצוה דוחה יום טוב. מילה
שאני' שהיא שלא בזמנה
מצוה היא שנקרתה עליה
י"ג ברייתא דחייב כתי
אם לא ימול, אינו דין
שידחה יום טוב. ת"ל לברו
ולא מילה שלא בזמנה.
והא מילה שהיא מצוה
והמבטלה לגמרי עונש
כרת. ולא עוד אלא שהיא
מצוה שנקרתה עליה שלש
עשרה ברייתא אינה דוחה
עשה ולא ידחה יום טוב
עונש כרת. רב אשי מפי
ליה מהאי דכתיב בריית'
בבבון ולא תעשה מלאכה,
נמצא בריית' עשה שבבון
ולא תעשה כמשמעו, ואין
עשה דוחה את לא תעשה
ועשה.

מתני' כל הנאכל בשור
הגדול יאכל בגדי הרך
ראשי הנכפיים והחסוסים
כו. וכו' כל מי שאינו
נאכל בשור הגדול אינו
נאכל בגדי הרך, והיו
ראשי כנפים והחסוסים
שאינן נאכלין בשור הגדול
שון כעצמות ובגדי הרך
מיקשי לדייה דמוכח בצרייתא דדבדב
הנאכל בשור הגדול בשלשן אולין
במר השתא ויש לומר דסבר ר"ל
דראשי כנפים והחסוסין יש עליהם
שם צמר יותר מצרייתא¹ ופריך לרבי
יוחנן מלגל נקט בצרייתא גידים דהו
רבותא טפי ור' יוחנן משני דאין
רבותא כלל מה שאין בהן טעם צמר
כל כך דלהא חסו היו רכים לעולם לא
היה פולגן הילכך כיון דמתאכלי
בשלשן נימנין עליהן כמו ראשי כנפים
והחסוסים ורשב"א מפרש טעמא
דריש לקיש דגידים לא דמו לראשי
כנפים והחסוסים דגידים סופן
להקשות בגדי עזמא אזל ראשי כנפים
והחסוסים אין סופן להקשות בגדי
לעולם אלא צמר הגדול דוקא ולא

ולא מילה שלא בזמנה דאתיא בק"ו. פירש צוקו' ומה לרעת
שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת וקשה לרעא
לית ליה האי ק"ו צפ' ר' אליעזר דמילה (שבת קלג): דקסבר דהא
לרעת דוחה עבודה לא משום חומרא לרעת אלא משום דגברא דלא
חזי ור"ס פ"י ק"ו ומה לוכל נפש שלא

נכרתו עליו י"ג צרייתא דוחה י"ט כו'
יש להשיב מה לוכל נפש שכן מילה
עוברת שלמחר לא יהיה מילה עליה
ואומר ר"י דאיכא למיעבד ק"ו מנדרים
וגדנות דקרו י"ט אע"פ שלא נכרתו
עליהן י"ג צרייתא וסבר רבא דקריבין
צ"ט וליכא למיפדך מה לנדרים
וגדנות שכן לורך גזיה דכפרין צפ'
ר' אליעזר דמילה (סס דף קלג). מה
לעומר ושמי הלחם כו' ללא חובה
יניחו ואפילו חטאות חטאות לא
מיקרו לורך גזיה כיון דאי לאו דחטא
לא צעו לאיתוייהו ונראה לרעא אית
ליה הא דרז אשי דייט עשה ולא
מעשה ולהכי אינטיריך ק"ו דאי לאו
ק"ו לא הוה לריך למיכר וכן משמע
צפ"ק דביה (דף ק): דפריך גבי אפר
כירה מוכן לודאי כו' סוף סוף י"ט
עשה הוא ואין עשה דוחה לא תעשה
ועשה אלא אמר רבא כו' משמע
לרעא אית ליה לייט עשה הוא והשתא
לנדו לא אינטיריך לשריפת קדשים
אלא על מילה דאיכא ק"ו אמר רבא
פרק (אס לא הביא) (דף קג). וגמרא
מיימי לה הלא אשירפת קדשים
דממילא ממעטי ורז אשי לא קאי
למיפגל רבא אלא מילתא דנפשיה
קאמר ואקדשים קאי ואפילו אמילה
כדמשמע צמס לא הביא דלית ליה
קל וזומר: **גידין שבוין דהקשות.**
פ"י צוק' גדי צואר ואין נראה לרבי
דהא משמע דהשתא הס רכים כנשר
לגמרי ואפי' ר"ל לא פסול להו אלא
משום צסוק ולעיל קאמר אלא פשיטא
בגדי צואר משמע שהם רגילין להיות
נותר ואין ראוין ליכלל כמו עצמות
אלא נראה דגדי שצרה וגידים
הרכים דקמיי בצרייתא איירי בגדי

צמר דלכ"ע הוו כנשר:
הוא יאכל ומתאכלי בשור הגדול
בשלשן. והשתא² לא אולי
רבי יוחנן בחר השתא אלא דבדב
הנאכל בשור הגדול בשלשן³ וא"ת
ור"ל מאי פריך ליה לר' יוחנן דהרבה
תיקשי לדייה דמוכח בצרייתא דדבדב
הנאכל בשור הגדול בשלשן אולין
במר השתא ויש לומר דסבר ר"ל
דראשי כנפים והחסוסין יש עליהם
שם צמר יותר מצרייתא¹ ופריך לרבי
יוחנן מלגל נקט בצרייתא גידים דהו
רבותא טפי ור' יוחנן משני דאין
רבותא כלל מה שאין בהן טעם צמר
כל כך דלהא חסו היו רכים לעולם לא
היה פולגן הילכך כיון דמתאכלי
בשלשן נימנין עליהן כמו ראשי כנפים
והחסוסים ורשב"א מפרש טעמא
דריש לקיש דגידים לא דמו לראשי
כנפים והחסוסים דגידים סופן
להקשות בגדי עזמא אזל ראשי כנפים
והחסוסים אין סופן להקשות בגדי
לעולם אלא צמר הגדול דוקא ולא

ולא מילה שלא בזמנה. דאי לא ממעט קרא אמיה צוק' לדחות ומה
לרעת שדוחה את העבודה ועבודה דוחה את השבת מילה אף שלא
בזמנה דוחה אותה אפילו במקום צהרת יקון צהרתו שבת שדחת
מפני עבודה אינו דין שתהא מילה דוחה ואמא קרא ומיעטה דכיון
לשלא בזמנה היא כגון גר שנתגייר

וקטן שנאכס אציו ועבר זמנה נשהיה
למתא. וגבי שריפת פסול קדשים נמי
כמילה שלא בזמנה דלפטר לשהייה
דמי: **שסופן דיום טוב עשה הוא.**
למשמע שבות והוה ליה י"ט עשה ולא
מעשה: **מתני' כל הנאכל בשור**
הגדול כו'. שצבר הוקשה כל מה
שעמדי להקשות זו: יאכל בגדי הרך.
דאי לאכילה בפסח בן שמנה ימים
אכל מה שאין נאכל בשור הגדול אין
נמנין עליו בפסח אע"פ שעכשו כך
הוא עמדי להקשות כסופו: **וראשי**
כנפים והחסוסים. שקורין טיביר"ס
שבראש גף הכתף אשפרילין והחסוסין
שאר הסמוס שבו כגון תנוך האוזן
והחסוסין החוה והללעות הקטנות
שסופן השדרה: **גמ' וי"א אף ראשי**
כנפים והחסוסין. הואיל ובשור הגדול
הוא פסח מתאכלו בשליקא ציטול יתר:
מה הן קסני והכי קאמר כל הנאכל
בשור הגדול בשליקא יאכל בגדי הרך
לני ומה הן ראשי כנפים והחסוסין:
גידים שסופן להקשות. גדי צואר
ובגדי וטלה הן רכים אכל אס היה
מוקין סופן להיות קשים: ר' יוחנן
אומר כו'. וגידים הרמין דקמיי בך
צרייתא מיומין כנשר לר' יוחנן
משמע ל' דרכין השתא אולי לקיש
משמע ליה צמר גידים דרכין לעולם:
הני אין. דס"י מדפריש מה הן
דוקא קאמר: הני מ"ט. פירושא הוא
ומסקנא דמירוצא: **עגל הרך.** מפרש
בשור והרוטב² כל זמן שיונק ועור
ראשו כך מולגין אותו ונאכל עמו:
מהו שיטמא. טומאת אוכלין בחר
השתא אולין ומטמא אף בחר צסוק
אולין ואינו מטמא: **לא חס לקמחיה.**
למה שהו טומא חס חמין חס פסולת:
הא דרז ציה ר' יוחנן. מהא דגידין
לקיש וא"ל אל תקניטני שבלשון יחיד אני
שונה אותה: **מתני' השובר את העצם**
בפסח המטהור הרי זה לוקה ארבעים³ אבל
המותיר במטהור והשובר במטמא אינו לוקה
את הארבעים: **גמ' בשלמא מותר במטהור**
דדתיא² לא תותרו ממנו עד בקר והותר
ממנו עד בקר וגו' בא הכתוב ליתן עשה
אחר לא תעשה לומר שאין לוקה דברי רבי
יהודה רבי יעקב אומר לא מן השם הוא זה
אלא משום דהוה ליה לאו שאין בו מעשה
ואין לוקין עליו אלא שובר במטמא מנלן דאמר
קרא **ועצם לא תשברו בו**³ בו בכשר ולא
בפסול ת"ר ועצם לא תשברו בו בו בכשר
ולא בפסול ר' אומר³ בבית אחד יאכל ועצם
לא תשברו בו כל הראוי לאכילה יש בו
משום שבירת עצם ושארין ראוי לאכילה אין
בו משום שבירת עצם מאי בינייהו א"ר ירמיה
פסח הבא במטמא איכא בינייהו למ"ד כשר
האי

תורה אור השלם
1. אך בחמשה עשר יום
לחדש השביעי באספסב
את תבואת הארץ תחבו
את חג יי שבעת ימים
ביום הראשון שבתון
וביום השני שבתון:
ויקרא כב לט
2. אלו תותרו ממנו עד
בקר והותרו ממנו עד
בקר קאש תשרפ:
שמות י"ב
3. בבית אחד יאכל לא
תוציא מן הבית מן
הבשר הוציא ועצם לא
תשברו בו: שמות יב מו

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אכל
המומיר וכו' אינו לוקה לא
המומיר:

מוסף רש"י

נמנין עליהן בפסח.
לפילו לא מננה אלא
עם המטהור אלא לרבי
ממן יא לא יד אכילת
פסח (חולין עו.). לא
חזי לקמחיה. למה
שהו טומא מוטא פסח,
לומר לדבריו (שבת
צב). טומא מוטא סוכין
ואינו חושש, לומר מרבה
דכריס שאים (סוכה טו).
אל תקניטני. להשיב
לי ממנה (חולין קכב).
שבלשון יחיד אני
שונה אותה. משנה ולא
כלון פסח משנה (שם)
לומר יחידה אני ולא
כפולה לן כוניה (שם עו.).
המותיר במטהור. בפסח
טהור וכשר (שבועות ג).
אכל עגל עזמא
אל העלם (שבועות ג).
והותרו ממנו עד בקר
וגו'. צמס תשרפ,
עשה הוא ולא שיתק
לעשה אין לוקין עליו
והמומיר בפסח פטור
(חולין צב.). בא הכתוב
ליתן עשה אחר לא
תעשה. אס מותר
ועברת על לאו, צמס
תשרפני, נתקן הכתוב
עשה על מעשה על אשר
לאותן לומר זה עונש
ותקת עיבתו שירפתי
(שבועות ג) דמשמע שר
עשו על לאו שם המדוי
יפטר ויפטר (פסחים
צו). שדמעשה האמור
אחרי תקנתו ופטרנו על
עבירתו (מכות ד).
לא מן השם הוא זה.
לומר טעם זה אינו מן
העיקר (ההודות ג) לא
מעט זה הוא פטור
(חולין פג) אין טעם זה
עיקר עיקר עיקר נעשה
אין לוקין עליו, אלא מפני
מה המומיר אינו לוקה
לפי שהוא לאו שיתק
מעשה (מכות ד) ובניין
שבועות ג).

שיך למיזל צבו בחר צסוק כיון דבגדי וטלה הס רכים לעולם: **הא הדר ביה ר' יוחנן.** פירוש מנך דשמעמין בגדול כהמה
המקשה (חולין עו.) וקשה לר"י לדותציה לר' יוחנן מההיא שעורומיהן כנשין מיקשי לנפשיה דקסבר גבי פסח בחר צסוק אולין והתם
אולי בחר השתא וי"ל שלפי שצבור ראש של עגל הרך יש לו טעם צמר הרבה מגידין ורבי"א אומר דצורשמי פריך דר"ל אר"ל
ומשני טעמא דר"ל מקרא ואכלו את הצמר (שמות יב) ולא גידין¹ וצבור הראש של עגל הרך אולי בחר דהשתא והכלה הוי גזירת הכתוב² .

עגל הרך מהו שיטמא, ואמר ליה אינו מטמא, דאלמא בחר בסוף אולין, אמר ליה ר' אבהו דרמא ליה חס לקמחיה, כלומר אכילתו להפסד הולכת שאינו מתעסק במטהור כראוי לה. בפירוש הדר ר' יוחנן ואמר לריש לקיש בעיני דאקשנין
הנאכל בשור הגדול בשלשן אולין, וכו' כל מי שאינו נאכל בשור הגדול אינו נאכל בגדי הרך, והיו ראשי כנפים והחסוסים שאינן נאכלין בשור הגדול שון כעצמות ובגדי הרך מיקשי לדייה דמוכח בצרייתא דדבדב הנאכל בשור הגדול בשלשן אולין במר השתא ויש לומר דסבר ר"ל דראשי כנפים והחסוסין יש עליהם שם צמר יותר מצרייתא¹ ופריך לרבי יוחנן מלגל נקט בצרייתא גידים דהו רבותא טפי ור' יוחנן משני דאין רבותא כלל מה שאין בהן טעם צמר כל כך דלהא חסו היו רכים לעולם לא היה פולגן הילכך כיון דמתאכלי בשלשן נימנין עליהן כמו ראשי כנפים והחסוסים ורשב"א מפרש טעמא דריש לקיש דגידים לא דמו לראשי כנפים והחסוסים דגידים סופן להקשות בגדי עזמא אזל ראשי כנפים והחסוסים אין סופן להקשות בגדי לעולם אלא צמר הגדול דוקא ולא